

Ariel Zuckermann volt az est dirigense, ráadásul ő játszotta a G-dúr fuvolaverseny (K. 313) magánszólómat is. A második részben a Nemzeti Énekkar, valamint szólistaként Celeng Mária, Schöck Atala, Szappanos Tibor és Rácz István szólójával a Requiem szerepelt a műsoron. Amikor főzeneigazgatójuk, Kocsis Zoltán vezényletével játszanak, a hallgatónak az a képzet támad, hogy a zenekar hangzása „jellemző”, azaz akár pusztán hangzás alapján is felismerhető. Ezúttal felismerhetetlenül személytelen hangzással lepték meg közönségüket. Pontosabban: olyannal, amelynek nemcsak előadójára lett volna nehéz tippelni, hanem az előadás idejére is.

Napjaink zenekedvelői megtanultak együtt élni a legkülönbözőbb hangzásképekkel, tehát többségük mindenevőként fogyasztja a korabeli (ill. kópia) és a modern hangszerreken megszólaltatott műveket, a hitelességre törekvés szélsőséges manírjaitól a legkülönbözőbb egyéni olvasatokig. Ez az interpretáció egyszerűen: zavarba ejtő volt. Az izraeli Ariel Zuckermann nem először

járt Magyarországon: a 2003/4-es évadban Fischer Iván asszisztense volt a Budapesti Fesztiválzenekarnál. Fuvolistaként kezdte zenei pályáját, s játékát hallgatva bizonyosra vehető: korántsem kényszerű pályamódosítással tért át a karmesteri pályára. Fuvolahangja szép, mondhatni, makulátlan. Sehol semmi zörej, kényes hangindításoknál sem. Biztos formálás, határozott elképzelés birtokában (legfeljebb néha a levegő kevés a szándékok maradéktalan megvalósításához). Sorjáznak a dallamok, tematikus ranggal és anélkül, olyannyira feszültségmentes zenei világban, hogy már-már a mennyország édes unalmát érezzük. Ehhez hozzájárul a szűk dinamikai skála; a leghalibb és a leghangosabb között kevéssé számottevő a különbség.

Életszerűtlen lett a Requiem is; mentes volt mind a romantizáló felfogás pátosától, kontrasztjaitól, mind pedig a historikusok apró részletességgel kidolgozott, s ily módon információ-gazdagsága által ható előadásmódjától is. Harminc vonós adta a zenekari hangzás gerincét – a mintegy 70 főnyi

kórus dicséretes alkalmazkodóképességgel társult a mindenkori hangszeres szövethöz. A műsor előtt kapott helyet az immár rendszeres vetítés. Talán az ott elhangzottak adhatnak kulcsot a karmesteri koncepcióhoz. Zuckermann őszintén bizonygatta, mennyire nehéz Mozartot játszani (hogy művészeleg a legigényesebb feladatok közé tartozik, szinte közhely-számba megy!). Számára tehát kihívás volt a Mozart-est, s ennek megfelelően, feladatként fogta fel. Megoldották a feladatot, teljesítették – s e munkának (hangsúlyozom: igényes munkának) eredménye a hangzás volt, amely, mintegy mellékesen, gyönyörködtetésre is alkalmas. Aki elfogultan rajong Mozart zenéjéért, vegytisztán megkapta – aki az élményt a felcsendülő muzsikától várta, csalódott. Elmaradt a zenének a közvetlensége; távolságtartóan megmaradt a pódiumon. Nem ölelte körül a hallgatót, nem is emelte magához - szinte tudomást sem vett róla. Az ilyesfajta zenélés hívhatta életre a lekonferálási sablont: elhangzott.

Fittler Katalin

CD-KRITIKA

Érdekes és tanulságos hallgatnivalót kínál a NAXOS Rózsa Miklós két művét tartalmazó CD-je. A MÁV Szimfonikus Zenekar Mariusz Smilnoj vezényletével játszik, előadásukban Gilad Karni szólójával a Brácsaverseny, majd a Magyar szerenád csendül fel. Rózsa Miklós neve hallatán elsősorban a filmzeneszerzőre gondolunk, a mozi rajongók sorolhatják is a híres filmeket (élükön az egyik Oscar-díjas produkcióval, a Ben Hurral). Pedig rendszeresen komponált egyéb műfajokban is; az Op. 1-t 1927-es darabja kapta (Serenade), s csaknem hat évtizeddel későbbi az Op. 40 (Hegedű szóló-szonáta). A felvételen szereplő művek opusz-száma néha megtévesztő: a Magyar szerenád (Op. 25) a párizsi évek egyik darabjának átdolgozása. A Brácsaverseny (Op. 37) a zenekari művek sorában az utolsó. A művek érdekességét többek között az adja, hogy a hangversenytermi darabokban is mennyire „átjön” a szerző vizualitása; a darabok program nélkül is láttatók, markáns karakterek, egyértelmű-konkrét hangulatok sorjáznak bennük. Az pedig egyaránt érdekes és tanulságos, hogy mennyire megmaradt magyarnak a szerző zenei anyanyelve. Életrajzából tudott, hogy maga is gyűjtött népdalokat – de az is, hogy korántsem a feltérképezés igényével közeledett a népzenehez, hanem kizárólag a zenei anyag (a melodika, s megannyi jellegzetes ritmusképlet) foglalkoztatta. Ha idehaza élő szerző kom-

ponál ilyen népies dallamokat (amelyekben tudatosan népzenei idézet nem szerepel), akkor könnyen megkapná az epigon besorolást. Rózsa Miklós esetében az a csodálatos, hogy mennyire erősnek, tartósnak bizonyultak a fiatalkori élmények, kimeríthetetlen forrásául szolgálva megannyi invenciózus tételnek.

A Magyar szerenád öt tétele Mariusz Smilnoj vezényletével, a MÁV Szimfonikus Zenekar előadásában bátran felveheti a versenyt a hazai „divertimento-korszak” leginvenciózusabb kompozícióival. Itt a népzene nem valami kötelező penzum, a közérthetőség és az énekelhetőség szempontjának szem előtt tartásával, hanem ántintonáltan jelentkezik, a fantázia képzeletbeli színpadán, ahol – az érdeklődő figyelem légkörében – otthonosan érzi magát.

Köszönhető ez persze a remek előadásnak is: a zenekar még a „túlírt” részekben sem teszi idezőjelbe (s kérdőjelezi meg) a közlendő és a közlés létjogosultságát. Zeneileg problémátlan a játszánivaló, a hangszerelés megannyi hangszernek/szólamnak biztosít szólista-szerepet. A szerzőt szolgálja az interpretáció, egyszersmind a potenciális hallgatóságot is. A kikapcsolódást segítő, súlytalan muzsika, ami ugyanakkor nem elégszik meg a hát-

térzene szereppel: magára vonja a figyelmet.

A négytételes Brácsaverseny felett inkább eljárt az idő; a versenyműtől elvárt kihívást aligha jelenti a szólistának. Remek lehetőség viszont szólista és zenekar együtt-muzsikálásához, különböző viszonylatokat teremtve meg az előadó-csoporthoz. Mindazon-

által méltán került megörökítésre a mű, amelyet 1984-ben Pinchas Zukerman szólójával, André Previn vezényletével ismerhetett meg az ősbemutató pittsburghi közönsége. Az izraeli Gilad Karni szép hangon játszik, játékán érződik a kamarazenei jártasság és a zenekari szólista-gyakorlat egyaránt.

Néha a távlatok segítenek – az idegen kultúra sajátossága könnyen definiálható, jellemezhető. A magyar tónust, hangütést, jellegét a külföldiek biztosabban megítélik, mint azok, akiknek zenei anyanyelvéről van szó. Rózsa Miklós zenei anyanyelvének magyarságához nem fér kétség – ehhez járul a filmzenében szerzett tapasztalat alapján a láttatás képessége – s akkor máris nyilvánvaló: érdemes volt hangfelvételen rögzíteni e két művet. Minden bizonnyal hasonló eredménnyel járnak a további szerzői albumok, melyeken ugyancsak a MÁV Szimfonikus Zenekar játszik.

Fittler Katalin